

Древаль Юрій Дмитрович, Лінецький Леонід Михайлович

НА ЗАХИСТ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ

“На захист парламентаризму” – так на початку ХХ ст. назвав свій твір французький вчений Фелікс Моро, намагаючись охарактеризувати парламентський режим в якості вищої форми представницької системи. Автор, зокрема, небезпідставно стверджував, що “парламентаризм викривляли хибною практикою до такої міри, що він викликає до себе критичне відношення і свого роду недовіру навіть з боку людей, щиро відданих справі політичної свободи” [1, с. 3]. Під таким “викривленням” розумілося нехтування на сьогодні вже цілком зрозумілими положеннями щодо принципу розподілу гілок влади, партійно-політичного структурування в парламентах, формування кабінетів на основі волевиявлення парламентської більшості, розподілу функцій між законодавчим та виконавчим органами державної влади тощо.

На сьогодні ж парламентаризм набуває нової якості, стаючи суттєвою складовою розгалуженої політичної системи сучасного суспільства та важливим фактором вдосконалення державного владарювання. Значущість парламентаризму значною мірою посилюється в умовах глобалізації, адже в масштабах національної держави якраз органи народного представництва можуть якнайефективніше відрегулювати на потужні процеси планетарного характеру. Немає сумнівів і в тому, що з часом лише посилюється кореляційний зв'язок між станом парламентаризму та розвиненістю демократичних практик і процесів. Додаткового навантаження зазнають парламенти в перехідних суспільствах, стаючи своєрідним барометром та каталізатором досягнення рівня консолідованої демократії (у разі ж наявності зворотних процесів якраз парламенти виконують стабілізаційну функцію, стаючи своєрідним “останнім бастионом демократії”).

У руслі науки державного управління безсумнівну цінність становлять питання щодо місця парламентів у здійсненні публічної влади та управління, парламентаризму як фактору повноцінного функціонування та вдосконалення політичної системи сучасного суспільства, організації та діяльності парламентів, демократичного потенціалу парламентаризму, характеру та особливостей проходження публічної служби в парламентах тощо.

Значущість парламентаризму в сучасних публічних відносинах відображена і в паспортах спеціальностей з науки державного управління. Наприклад, до напрямів досліджень паспорту спеціальності 25.00.01 – “теорія та історія державного управління” від-

несено співвідношення та взаємодію гілок державної влади; паспорту спеціальності 25.00.02 – “механізми державного управління” – органи державної влади та їх статус: цілі, завдання, функції, структури, організаційні відносини, їх удосконалення.

Проте, інколи висловлюються пропозиції щодо виключення парламентаризму з переліку напрямів досліджень науки державного управління. Аргументи на користь таких пропозицій загалом зводяться до узгодження напрямів з державно-управлінською діяльністю, а також необхідності проведення чіткої межувальної лінії між різними науковими галузями, першочергово правом (конституційним правом) та власне державним управлінням.

Але, очевидно, у такому разі постраждає як окреслений предмет наукових досліджень, так і власне галузь державного управління. Дійсно, процес становлення цієї наукової галузі має ґрунтуватися на повноцінних знаннях щодо суті публічної влади та публічного управління. В. Лобанов, наприклад, слушно стверджує: “У світовій практиці існує певний алгоритм модернізації системи держуправління в пост-соціалістичних країнах, коли на першому етапі основну увагу приділяють правовим актам і законодавству. Потім переходять до створення стабільно функціонуючих інститутів і організацій в системі державного управління. А далі активно працюють над питаннями підвищення ефективності роботи всієї системи на основі аналізу поточних проблем і розробленої “ідеальної” моделі державної служби” [2, с. 137].

До речі, виключення парламентської проблематики з предметного поля науки державного управління не може вважатися оптимальним і для науки конституційного права. Наприклад, у разі зведення парламентаризму до участі парламентів у системі розподілу гілок влади надміру звужується і предмет конституційного права. Це стоїть, зокрема, цілком імовірного обмеження дослідницької уваги виключно “формою” (за рахунок “змісту”, повноцінне дослідження та з’ясування якого якраз і забезпечується наукою державного управління). У такому разі і виникають підстави для звеличування так званого “квазіконституціоналізму”, який у дещо перефразованому вислові А. Медушевського якраз і знаменує нехтування реальними механізмами і правилами здійснення влади [3, с. 121].

Відтак, очевидно, немає потреби додатково захищати інститут парламентаризму, який є важливим компонентом політичної системи сучасного демократичного врядування. Мова скоріше має йти про обрання та обґрунтування певної моделі такого врядування, а також про можливість поглибленого розуміння суті парламентаризму у руслі різних наукових галузей.

Список використаних джерел:

1. *Моро Ф.* В защиту парламентаризма / Феликс Моро ; пер. с фр. Кагана. – СПб. : Север, 1908. – 202 с.
2. *Лобанов В.В.* Модернизация государственного управления: проблемы и решения (ГУ–ВШЭ, 7–8 апреля, 2010 г.) / В.В. Лобанов // Вопросы государственного и муниципального управления. – 2010. – № 2. – С. 136–145.
3. *Медушевский А.* Размышления о современном российском конституционализме / Андрей Медушевский. – М. : РОССПЭН, 2007. – 173 с.

Коротич Олена Борисівна

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Демократизація українського суспільства та розбудова сучасної системи управління державою зумовлюють необхідність створення нової моделі організації публічної влади на всіх управлінських, а також впровадження нових цінностей і принципів публічного менеджменту в діяльність владних інституцій.

Об'єктивно необхідною передумовою перетворення конкуруючих на районному та регіональному рівнях систем державного управління та місцевого самоврядування у цілісну систему органів публічного управління є інституціональне забезпечення розвитку публічної влади як на державному, так і на місцевому рівні. Таке перетворення передбачає не тільки зміну структури системи владних органів та функціонального наповнення їх діяльності, а й засвоєння службовцями органів публічної влади оновлених правил, ролей, цінностей та еталонів, необхідних для здійснення ефективного й раціонального управління соціально-економічними територіальними комплексами держави, регіонів, районів та оновлених громад.

Головними складовими інституціонального забезпечення розвитку публічної влади на місцевому рівні є: інституційно-правове забезпечення розвитку публічної влади на регіональному та районному рівні, на рівні міст, сіл та селищ, а також на рівні районів великого міста; інституційно-кадрове забезпечення усіх інститутів публічного управління (від органів державної влади й місцевого самоврядування до широкого кола громадських організацій); організаційно-інституційне забезпечення публічного